

NOAKS ARK STOCKHOLM

VERKSAMHETSPLAN 2011

FÖRORD	3
VÅR OMVÄRLD.....	4
Den epidemiologiska situationen	4
Sverige – en del av världen.....	4
Den nationella hivstrategin och andra STI.....	5
Den svenska hiv epidemin regionvis	6
Behandling och prevention.....	7
Behandling av hivinfektion	7
Skyddande vaccin	7
Vaccin- och behandlingsforskningens villkor	7
Preventionsmetoder	8
Hivtestning	8
Mikrobicider	9
Manlig omskärelse	9
Post-Exposure Prophylaxis(PEP).....	9
Pre-Exposure Prophylaxis (PREP)	10
Sekundärpreventionens roll i det svenska hiv arbetet.....	10
Hiv och social skam.....	10
MÅL OCH VISION.....	11
Operativa delmål.....	11
VÅR STRATEGI.....	12
Evidensbaserad verksamhet	12
Metodutvecklingsprojekt	12
Prioriterade målgrupper.....	13
Uppföljning	13
Programutveckling	13
AKTIVITETER 2011	14
Stödverksamhet	14
Psykioterapi och stödsamtal	15
Personer med högriskbeteende eller hälsoångest.....	15
Samtalsgrupper för invandrarmän	15
Samtalsgrupper för homo- och bisexuella hiv positiva män	15
Stödsamtal till missbrukare och partners.....	16
Samtalsgrupper för kvinnor med hiv	16
Ungdomsgruppen.....	16
Familjer med hivproblematik	16
Sociala aktiviteter	17
Dagverksamhet, måltider och storhelger	17
Rehabilitering för arbete eller studier	18
Fysiskt välbefinnande och friskvård	18
Juridisk konsultation.....	18
Hivinformation och utbildning.....	19
Utbildning för hiv positiva och närstående	19
Män som har sex med män	20
Ungdomar och unga vuxna.....	20
Utlandsresenärer.....	20
Kursutbud	21
Konferens	22
Infotek och informationsmaterial	22
Internet.....	22
Politiker	22
Internationella aidsdagen.....	22
Migranter från högendemiska regioner	23
Samverkan med andra organisationer	23
Noaks Arks testmottagning	23
Föreningsutveckling.....	24
DEL I ETT NYBILDAT RIKSFÖRBUND	24
BUDGET 2011 FÖR NOAKS ARK STOCKHOLM	25

FÖRORD

Från och med i år tar Noaks Ark Stockholm över ansvaret för det hivförebyggande och stödjande arbete som stiftelsen Noaks Ark bedrivit i Stockholmsregionen sedan mitten av åttiotalet. Tillsammans med andra regionalt verksamma Noaks Ark-föreningar i landet har vi bildat ett riksförbund som samordnar vårt landsomfattande hivarbete.

Oavsett var i landet du finner oss ska du mötas av samma respekt, engagemang och sakkunskap i både det upplysande, rådgivande och stödjande arbete vi utför. Vår gemensamma utgångspunkt är bedömningen av hiv som en accelererande global och lokal angelägenhet med långtgående konsekvenser för individ och samhälle. Med utgångspunkt från den epidemiologiska situationen, med samordnad och tydlig resultatriktning samt med kompetenta, hängivna och erfarna medarbetare ska Noaks Ark skapa en trovärdig, djupgående och bred kunskap om hur hiv effektivt kan bemästras till förmån för den enskilde och samhället.

I denna verksamhetsplan för 2011 finner du en omvärldsanalys, i vilken vi kort beskriver hur vi tolkar det aktuella läget för hivepidemin och de insatser vi anser bör prioriteras. Vi redogör för vilken strategi vi valt för att nå våra mål. Vi beskriver den stödverksamhet som vi erbjuder hivpositiva, närstående, personer med hög risk för hivinfektion och personer som lider av svår hivrelaterad hälsoångest. Du kan också läsa om vilka utbildningsinsatser vi planerar att anordna under året och hur vi vill verka för att lindra det sociala stigma som hiv fortfarande innebär.

Våra övergripande mål är att minska den inhemska spridningen av hiv, ge redskap för hivpositiva och andra att på bästa sätt leva trots hiv och att lindra hivpositivas sociala utsatthet i samhället. Dessa mål står i samklang med den nationella strategin mot hiv. Ytterst syftar bildandet av ett samordnat riksförbund till just detta: Att tillsammans bli ett instrument för förverkligandet av den nationella hivstrategin.

Bernhard Grewin
Ordförande

Jukka Aminoff
Verksamhetschef

Den epidemiologiska situationen

Hivspridningen i Sverige har i tjugio års tid varit relativt låg och stabil, men präglas samtidigt av den globala situationen. Antalet diagnostiserade hivfall visar en ökning under hela 2000-talet. Från 1980-talet fram till 2002 diagnostiserades årligen mellan 200 och 300 nya fall av hivinfektion. Antalet inrapporterade hivfall ökade kraftigt under 2007, men ökningen planade ut under 2008, då 448 fall rapporterades. Under 2009 ökade åter antalet nya hivfall något till 486. Drygt 50 procent av landets hivfall diagnostiseras i Stockholms län, 14 procent i vardera Västra Götaland och Skåne-regionen och resten i övriga riket.

Antalet hivpositiva i landet uppskattas till drygt 5 000 personer. Den förväntade utvecklingen är en fortsatt svag ökning i Sverige, framför allt i den homosexuella, men även den heterosexuella gruppen. Den globala hivepidemin beräknas alltså påverka den svenska hivsituationen starkt. 54 procent av 2009 års nydiagnostiserade var migranter.

Åldersgruppen 35-45 år fortsätter att dominera bland de nydiagnostiserade. Det finns inga tecken på en annalkande hivepidemi bland svenska ungdomar. Antalet övriga sexuellt överförda infektioner, framför allt klamydia, utgör emellertid ett allt större folkhälsoproblem bland ungdomar. Hiv- och klamydiaepidemierna har dock väsentligen olika dynamik, och i dagsläget vore det spekulativt att tolka endast det ökande antalet klamydiafall som tecken på en hotande hivepidemi bland landets ungdomar.

Vad gäller den inhemska smittspridningen dominerar gruppen män som har sex med män (MSM). Den utgjorde 55 procent av de inhemskt smittade som diagnostiserades under 2009. De senaste fem åren har i medeltal 50 fall av hiv diagnostiserats bland homo- och bisexuella män. Under 2007 observerades en tydlig ökning med 80 inrapporterade fall, men antalet sjönk sedan till 62 fall under 2008 och 59 fall under 2009. Samma mönster har observerats i alla nordeuropeiska storstäder. Även om incidensen av nya hivinfektioner är högst bland heterosexuella, är den procentuella andelen smittade fortsatt högst bland homosexuella män och praktiskt taget obefintlig bland homosexuella kvinnor.

Hivspridningen bland intravenösa missbrukare kan plötsligt ändras i form av snabb spridning i missbrukarnätverk och är svår att förutse. Under 2006-2007 ökade fallen kraftigt för att sedan snabbt minska. 2007 diagnostiserades 53 fall, 2008 16 fall och 2009 17 fall. Således utgjorde den intravenösa smittan 16 procent av de nydiagnostiserade, som smittats i Sverige under 2009.

Sverige – en del av världen

Den globala hivepidemin fortsätter att påverka oss. Immigration från högendemiska regioner i världen utgör den enskilt viktigaste faktorn för den svenska hivepidemin, tätt följt av den fortsatta smittspridningen bland de homo- och bisexuella männen. Majoriteten av den svenska hivepidemin hänger därmed ihop med internationella immigrationsströmmar, som kan på kort varsel påverkas av politiska och ekonomiska förändringar i världen.

Hivprevalensen är förhållandevis låg i Sverige jämfört med andra europeiska länder. Antalet hivsmittade har däremot accelererat kraftigt i Ryssland och i de baltiska länderna med

intravenöst drogmissbruk som bakomliggande orsak. Någon större smittspridning från dessa regioner till Sverige har dock ännu inte observerats.

Hivprevalensen är alltså högst i Afrika söder om Sahara, men ökningen av hiv verkar de senaste åren ha planat ut. Den snabbaste ökningen sker nu i delar av Asien. De flesta hivpositiva migranter som diagnostiserats i Sverige har smittats i Afrika och Thailand. Sex av tio bedöms ha smittats heterosexuellt.

Migranter från högendemiska länder utgörs av asylsökande, deras anhöriga, studerande och personal i internationella organisationer, företag och utländska beskickningar. Antalet studerande och arbetstagare från länder utanför Europa, till exempel från Kina och Indien ökar. Asylsökande och anhörigflyktingar i Sverige kommer framför allt från krigsdrabbade områden i Mellanöstern, men även från Afrika. En tredjedel av de hivpositiva som diagnostiserats de senaste åren och som har afrikansk bakgrund beräknas komma från Somalia och Eritrea.

Det finns inga tecken på vidare smittspridning från hivpositiva migranter till etniska svenskar inom landet. Däremot löper immigranter från högendemiska områden en större risk att smittas med hiv även i Sverige. Dessa fall utgör en tredjedel av den inhemska heterosexuella hivspridningen, som ligger stabilt kring 30 inrapporterade fall per år (hälften män, hälften kvinnor).

Antalet personer som är bosatta i Sverige men smittats vid vistelser utomlands ligger utomordentligt stabilt kring 45 fall per år. Många av fallen utgörs av svenska män som smittats i Asien och det dominerande landet är Thailand. Bland fallen med koppling till södra delar av den afrikanska kontinenten dominerar migranter som smittats under besök i hemlandet. Migranter löper således ökad risk för hivsmitta både i Sverige och vid utlandsvistelser.

Oroande är att migrantgruppen, särskilt kvinnor från högendemiska länder, är starkt överrepresenterade i gruppen Late Testers, personer vars hivdiagnos ställts i ett sent skede i sjukdomsförloppet, och vars immunförsvar redan hunnit ta avsevärd skada när sjukdomen upptäcks. Detta förhållande beror delvis på att migranter i många fall har varit smittade en längre tid före ankomsten till Sverige, men också på att migranters sociala situation kan utgöra ett hinder för hivtestning, och att hälso- och sjukvården är dålig på att erbjuda hivtestning särskilt till kvinnliga migranter. En av konsekvenserna av bristerna i migranthälsovården är att den hivpositiva migrantgruppen uppvisar en tiofaldig mortalitet i jämförelse med etniskt svenska hivpositiva.

En annan oroande faktor är den ringa uppmärksamhet som ägnas åt MSM inom migrantgruppen från länder där MSM är i ännu högre grad sårbara för hivinfektion än i Västeuropa och Nordamerika. Det är glädjande att Noaks Arks relativt nyöppnade testmottagning åtnjuter denna känsliga målgrupps förtroende och mottagningen lyckats nå många MSM med migrantbakgrund. Trots detta är utvecklingen av preventiva och stödjande interventioner som vänder sig till denna grupp en viktig framtida uppgift för Noaks Ark.

Den nationella hivstrategin och andra STI

Sammantaget måste insatser bland hivpositiva, män som har sex med män, intravenösa missbrukare samt immigranter från länder söder om Sahara alltså vara prioriterade i förebyggandet av hivinfektioner i Sverige. Kompletterat med insatser riktade till manliga utlandsresenärer till Asien, framför allt Thailand, nås då även populationer som är sårbara för hivsmitta vid utlandsvistelser.

Om det nationella målet om en halvering av inhemska hivfall till år 2016 verkligen ska nås måste de preventiva insatserna bland MSM intensifieras. Insatserna måste omfatta metoder på

bred front från kondomutdelning och information till enskild rådgivning och psykoterapeutiska interventioner bland personer med högriskbeteende. Kvaliteten på den hivinformation som vänder sig till MSM måste höjas. Hivinformationen måste utformas entydigt, vilket inte är fallet idag. Bland annat råder det stor okunskap bland MSM om smittvägar och säkrare sex, inte minst om STI-risker i samband med oskyddad oralsex.

En substantiell hivepidemi bland MSM i kombination med hög förekomst av andra sexuellt överförbara infektioner är ytterligare en oroande faktor som påkallar fortsatta insatser på bred front.

Sexuellt överförbara sjukdomar leder till ökad risk för hivinfektion i gruppen och därför är diagnostisering och behandling av andra sexuellt överförbara sjukdomar en viktig hivpreventiv åtgärd bland MSM. Infektion med genital herpes (hsv-2) har visat sig mer än fördubbla risken för hivinfektion. Risken att smitta andra med hiv är också större om man samtidigt har en pågående hsv-2 infektion. Oralt och analt överförda infektioner missas, då prov inte tas i svalg och rectum. I grupper med låg förekomst av hiv utgör andra STI inte en drivkraft för hivspridning. Men bland MSM hör effektiv smittspårning, lättillgänglig och korrekt utförd STI-testning och resolut behandling av infektioner ihop med en hållbar strategi mot hiv.

Den svenska hivepidemin regionvis

Enligt statistik från svenska infektionsläkarföreningen¹ var infektionsvårderna i kontakt med 4 862 hivpositiva under 2009. 57 procent av dessa fanns i Mälardalsregionen, 12 procent i Skåne och Blekinge och 11 procent i Västra Götaland. Således stod dessa storstadsregioner för tre fjärdedelar av den svenska hivepidemin. Regionvis fördelar sig patienterna på följande sätt:

- Mälardalen & Gotland 2773 (57 procent av landets epidemi): Stockholm 2508 (Infektionsmottagningen Karolinska Huddinge 1556, Venhälsan 942, Hudmottagningen Karolinska Huddinge 10), Västerås 90, Eskilstuna 72, Uppsala 103 (varav Akademiska/Hud 20) och Visby 10.
- Skåne & Blekinge 549 (12 procent av landets epidemi): Malmö 324, Lund 115 och Helsingborg 95 och Karlskrona 15.
- Västra Götaland 533 (11 procent av landets epidemi): Göteborg 403 (varav Sahlgrenska 90), Borås 50, Skövde 49 och Uddevalla 31.
- Södra Norrland & Dalarna 285 (6 procent av landets epidemi): Sundsvall 96, Gävle 83, Falun 71 och Östersund 35.
- Östergötland, Örebro, & Värmland 276 (5,5 procent av landets epidemi): Linköping & Norrköping 120, Örebro 86 och Karlstad 70.
- Jönköping, Kronoberg, Kalmar & Halland 213 (4,5 procent av landets epidemi): Jönköping 78, Växjö 50, Halmstad 50 och Kalmar 35.
- Norra Norrland 187 (4 procent av landets epidemi): Umeå 105 och Luleå (Sunderby sjukhus) 82.

¹ Anledningen till att använda infektionsläkarföreningens statistik i stället för de regionala smittskyddsenheternas uppgifter är att (1) smittskyddsenheternas uppgifter bygger på antalet anmälda hivdiagnoser och inte antalet patienter på klinikerna, varför till exempel uppgifter om utflyttade eller avlidna sällan är medräknade (2) denna statistik visar de enda uppgifter i landet som samlats med en och samma metod och (3) de uppskattningar om den svenska hivepidemin som publiceras av Smittskyddsinstitutet bygger på denna beräkning. Tyvärr finns ingen statistik från 2010 tillgänglig.

Behandling och prevention

Behandling av hivinfektion

Utifrån de kunskaper vi har idag ter det sig osannolikt att infektion med hiv kommer att kunna botas inom en snar framtid. Redan tidigt under hivinfektionens förlopp infekteras långlivade minnesceller och en stor del av de celler som har ett hivspecifikt försvar förstörs. Intensiv forskning pågår med målet att finna sätt att "tömma" minnescellerna av hiv, men i dagsläget är det svårt att bedöma en eventuell framtida botbarhet. Den senaste tidens vaccinstudier har inte heller givit något hopp om att de inom den närmaste framtiden skulle kunna användas i immunstimulerande syfte till hivpositiva.

Däremot blir hivbehandling allt enklare för patienterna med färre administrationstillfällen och ökad kunskap om hur biverkningar kan hanteras under behandlingen. Långtidsbiverkningar fortsätter dock att observeras i tilltagande omfattning och många hivpositiva lider av bland annat höga kolesterolvärden, lipodystrofi, hjärt- och kärlsjukdomar, stroke, åldersdiabetes och maligna tumörer. Vidare är den livslånga behandlingen en psykisk utmattning för många.

Aktuell forskning visar att en tidig diagnostisering av hiv är av största vikt för en framgångsrik hivbehandling. Forskningen visar också att de hivpositivas mentala hälsa är direkt förknippad med det fysiska välbefinnandet. Diagnostisering, smittspårning, behandling och gott psykosocialt stöd är sammanlänkade åtgärder som alla behövs för att effektivt verka för prevention av nya hivfall och ökat välbefinnande hos hivpositiva.

Skyddande vaccin

Totalt i världen forskas det i dag kring ett trettiotal vaccinkandidater. Vaccinforskningen har drabbats av svåra bakslag gång på gång, varav det tyngsta kom 2007, då läkemedelsbolaget Merck fick stoppa en långt framskriden prövning eftersom vaccinet inte bara var verkningslöst utan dessutom ökade risken att bli smittad av hiv.

Under 2009 publicerades RV 144 studien vilken är den första som visat att ett hivvaccin kan ge en skyddande effekt. Amerikanska och thailändska forskare rapporterade att deras testvaccin *Aidsvax* hade minskat smittrisken med mellan 26 och 32 procent bland de 16 000 thailändare som deltog i studien. 51 personer smittades i den vaccinerade gruppen och 74 personer i den ovaccinerade kontrollgruppen under de två år som studien pågick. Statistiskt sett var resultaten på gränsen till att kunna ses som signifikanta. Den begränsade skyddseffekten visade sig också vara tidsbegränsad. Effekten var störst under det första året och verkade därefter sjunka. Ytterligare en besvikelse var att de hivpositiva som hade vaccinerats inte på något sätt visade sig vara bättre rustade att stå emot hivinfektion än de smittade som inte hade vaccinerats.

Under 2009 rapporterade också svenska vaccinforskare att deras vaccinkandidat *Hivis* hade visat lovande resultat bland 60 vaccinerade friska poliser i Tanzania i form av ett brett immunologiskt svar som hade observerats i alla testpersoner. Denna studie var dock ännu i s.k. fas II, vilket innebär att studien observerade vilka biverkningar som vaccinet kunde ge och om immunförsvaret över huvud taget reagerade på vaccinet. Således kunde inga data presenteras om en eventuell skyddseffekt. Enligt uppgift kommer dessa att studeras i framtida fas III-studier, vilka är i skrivande stund på planeringsstadiet, och vilka ännu saknar full finansiering.

Vaccin- och behandlingsforskningens villkor

Läkemedels- och vaccinutvecklingen sker på skilda villkor på marknader som kännetecknas av olika marknadsstrukturer. Läkemedelsprojekt har alltså lättare att hitta finansiering, då de

betalningsstarka marknaderna finns i rika länder med små hivepidemier, dessutom oftast med allmän sjukförsäkring.

Vaccinforskningens finansiering är knepigare. De välbärgade ländernas begränsade epidemier motiverar knappast allmän vaccinering, och de svårast hivdrabbade ländernas ekonomier utgör knapra marknader, om inte det internationella samfundet är berett att binda sig till att stå för kostnaderna. Vaccinforskningen behöver en helt annan politisk draghjälp än den kliniska behandlingsforskningen.

Som Sveriges representant i International AIDS Vaccine Initiative (IAVI) agerar Noaks Ark inom ramen för sin opinionsbildande verksamhet i samverkan med andra hivorganisationer i världen för ökat ekonomiskt stöd för vaccinforskning.

Preventionsmetoder

Att använda kondom är fortfarande den säkraste och enklaste metoden att skydda sig själv och andra mot hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. För prevention av hivspridning via andra smittvägar än sexuellt umgänge krävs andra åtgärder.

Mor-till-barn-transmission kan numera effektivt förhindras med hjälp av profylaktisk behandling, planerat kejsarsnitt och mjölkersättning. Med en välinställd hivbehandling där kvinnan har mycket låga virusnivåer kan det idag dessutom vara möjligt att föda barnet vaginalt utan att överföra smitta. Detta innebär att alltför många hivpositiva ser barnafödande som ett realistiskt livsval, vilket ställer krav på både hälso- och sjukvården och humanitära organisationer att på olika sätt stödja de unga familjerna. Noaks Ark bedriver sedan många år särskild familjeverksamhet med familjeläger, sociala aktiviteter och systemisk familjeterapi.

För prevention av intravenös hivsmitta finns en rad beprövade åtgärder, bland annat information och utbildning i spruthygien, tillgång till rena sprutor och behandling och rehabilitering av drogmissbruket. Enligt nuvarande lagstiftning är sjukvårdshuvudmännen i Sverige fria att själva besluta om eventuella sprututbytesprogram.

Noaks Arks fasta övertygelse är att ett genuint humanitärt engagemang kräver att de hivförebyggande insatserna lämnas företräde före narkotikapolitiska hänsyn med den enskilde missbrukarens liv och hälsa som insats. Noaks Ark verkar för bättre hygien i samband med intravenöst missbruk och för tillgång till fria injektionsverktyg antingen genom apoteksförsäljning (vilken är för tillfället förbjuden i hela landet) eller i form av sprututbytesprogram (sedan flera år tillgängligt endast i södra Sverige). Noaks Ark delar därmed åsikt med bland andra Världshälsoorganisationen (WHO), UNAIDS, Internationella Röda Korset, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Smittskyddsinstitutet, Riksförbundet för Hjälp för hjälp åt narkotika- och läkemedelsberoende (RFHL) och Hiv-Sverige.

Hivtestning

Hivtester är fortfarande för svåra att få utförda. Primärvården är alltför snål med hivtestning, även i fall då indikatorsjukdomar såsom andra STI, TBC, hepatit C och herpes zoster förekommer. Personalen tenderar att inte våga ta upp frågor om sexualitet och STI med patienterna, i synnerhet med MSM och kvinnor med invandrarbakgrund. Snabbstestning omgärdas av myter, okunskap och ängslan, och möts med misstänksamhet.

Om nationella hivstrategins mål ska uppnås måste hivtestningen bli mera lättillgänglig. Tydligare direktiv behövs från tillsynsmyndigheter. Alternativa sätt att nå hivtestning måste erbjudas. Byråkratiska hinder från landstingens och regionernas sida mot att flera organisationer kan bidra inom ramen för vårdvalsreformen måste undanröjas.

Mikrobicider

Mikrobicider (vaginala geléer och krämer) är medel som ska kunna möjliggöra för kvinnor att själva skydda sig mot hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. Flera mikrobicider studeras idag i kliniska försök runt om i världen.

Vid aidskongressen i juli 2010 presenterades resultaten från Caprisa 004-studien vilket är den första undersökningen som visat att en vaginal gel kan skydda mot hivöverföring. Studien genomfördes i Sydafrika och totalt ingick 889 kvinnor.

Caprisastudien är den första som undersökt en mikrobicid med innehåll av ett virushämmande läkemedel som redan används för behandling av hiv. Att applicera läkemedlet lokalt i vaginan innebär att den aktiva substansen direkt hamnar på ytan samt även tas upp i den vävnad som först exponeras för viruset.

Resultaten visade att kvinnor som använt en vaginal gel innehållande virusläkemedlet tenofovir hade 39 procent minskad risk att infekteras av hiv. Dessutom redovisades det betydelsefulla sidoresultatet att gelen även minskade risken att smittas av herpes simplex typ 2 med mer än 50 procent. Gelen var också säker att använda; inga allvarliga biverkningar sågs och ingen tenofovirresistens utvecklades. Forskarna såg också att indikationer på att skyddseffekten var högre bland de deltagarna som lyckades att använda gelen enligt de angivna föreskrifterna.

Caprisa 004 var en fas II b-studie vilket innebär att fler och större undersökningar behöver göras innan en färdig produkt kan lanseras. Att en redan etablerad aktiv substans undersöktes underlättar fortsatta försök.

Vinsterna med en skyddande mikrobicid vore betydande. I kulturer där kvinnor inom äktenskapet inte kan avvisa sexuella närmanden, eller ställa villkor på hur det sexuella umgänget utformas, kan en mikrobicid erbjuda ett viktigt alternativ till kondomen. Preventionsprogram som ofta utgår ifrån en snäv västerländsk syn på sexualitet underskattar ständigt den betydelse som kopplingen mellan sexualitet och reproduktion innebär för majoriteten av världens människor. En billig och lättillgänglig mikrobicid som effektivt skyddar mot infektioner men tillåter graviditet skulle därför kunna bli avgörande för global hivbekämpning.

Manlig omskärelse

Manlig omskärelse har i ett flertal studier visat sig minska risken för sexuell hivsmitta betydligt. Studierna har visat skyddseffekt hos heterosexuella män vid heterosexuella samlag. Ännu har inga entydiga studier visat samma effekt bland män som har sex med män.

Post-Exposure Prophylaxis(PEP)

Profylaktisk behandling med hivläkemedel inom 36 timmar efter risktillfället – så kallad *Post-Exposure Prophylaxis (PEP)* – innebär en intensiv kombinationsbehandling under fyra veckor efter att man utsatts för stor smittrisk för att förhindra att viruset får fotfäste i kroppen.

Metoden anses eventuellt minska risken för hivinfektion efter sexuell eller intravenös smittrisk, men effektiviteten är ännu ifrågasatt. Ingen randomiserad studie med lämplig kontrollgrupp har genomförts som kan visa effektiviteten av metoden. Bedömningarna har baserats på data och observationer från en rad andra studier där behandlingen har använts.

I allt fler länder har PEP-behandling blivit en allt vanligare metod att förebygga hiv, och ett flertal europeiska hivorganisationer opinionsbildar aktivt för införandet av behandlingen efter

riskbeteende. I Sverige är inställningen till PEP-behandling ännu förhållandevis restriktiv med betoning på profylaktisk behandling i samband med stick- och skärskador inom hälso- och sjukvården och polisväsendet.

Pre-Exposure Prophylaxis (PREP)

Förebyggande behandling med hivläkemedel – så kallad *Pre-Exposure Prophylaxis (PREP)* – kan komma att användas i preventionssyfte om de visar sig vara effektiva och säkra.

I november 2010 publicerades den första kliniska undersökningen av PREP gjord bland människor. IPrEx studien innefattade 2499 män som har sex med män och genomfördes på fyra kontinenter. Resultaten visade att risken att smittas av hiv minskade med 44 procent för deltagarna som fick kombinationstabletten Truvada. Målet var att medicinen skulle tas dagligen vilket få lyckades med. De som uppgav att de tagit sin tablett vid minst 90 procent av tiden hade en skyddseffekt på 73 procent mot hivsmitta.

Farhågor finns att användandet av hivläkemedel i förebyggande syfte kan ge resistent virus hos de som trots behandlingen ändå smittas med hiv. Detta kunde dock inte påvisas i iPrEx studien. Det finns en risk för allvarliga biverkningar som måste undersökas. Det finns också en oro för att den här typen av preventionsåtgärder kan leda till ett ökat PREP-behandling ordinerar inte i Sverige.

Sekundärpreventionens roll i det svenska hivarbetet

Den svenska hivepidemin är förhållandevis begränsad med spridning huvudsakligen i relativt väl avgränsade populationer. Under dessa förhållanden är sekundärpreventiva insatser ett särskilt effektivt sätt att förebygga epidemin. Gott stöd är alltid en viktig komponent i gott förebyggande, i synnerhet under rådande epidemiologiska förutsättningar. Ett av Noaks Arks främsta bidrag till förebyggandet av hiv i landet består av vår beslutsamhet i att i alla lägen framhålla sambandet mellan prevention och psykosocialt stöd.

Hiv och social skam

Alltjämt svarar var fjärde svensk man och var femte kvinna i enkäter att de helst vill slippa vardaglig kontakt med hivpositiva personer. Motsvarande studier har ännu inte gjorts bland migranter, men erfarenheten visar att det sociala stigma kan vara ännu starkare i vissa invandrargrupper. Jämte bristande faktakunskap utgör det sociala stigma den enskilt viktigaste omgivande faktor som hindrar förebyggande av hiv och välbefinnande bland hivpositiva.

Stigmat hindrar människor från att söka sig till hivtestning. Det hindrar människor att få hivbehandling i tid. Det hindrar människor att ta ett vuxet ansvar för sexuella handlingar. Det hindrar människor att ta sitt sociala nätverk i anspråk för att få stöd. Att sprida kunskap och motverka hivrelaterad social skam utgör alltjämt en av Noaks Arks viktigaste uppgifter.

MÅL OCH VISION

Noaks Arks övergripande mål är att verka för en begränsning av hivpidemin och dess konsekvenser för enskilda och för samhället stort så att

- alla som utsätter sig själva och andra för smittorisk kan skydda sig bättre
- hivpositiva och deras närstående får psykosocialt stöd och kunskaper för att komma vidare i sina liv
- hivpositiva förmår att aktivt medverka till förebyggande av hiv
- det sociala stigma som omgärdar hiv lindras
- yrkesverksamma får färdigheter att bemöta hivproblematiken i sitt yrkesutövande

Vår gemensamma vision är att åstadkomma följande förändringar i samhället:

- Kunskapen om hiv och delaktigheten bland allmänheten ökar.
- Hivsmittspridningen minskar.
- Det upplevs inte längre som skamligt att ha hiv.
- Livskvaliteten för hivpositiva ökar.
- Hälso- och sjukvården blir bättre på att bemöta hivpositiva, diagnostisera hivinfektioner och även i övrigt hantera hivfrågor.
- Även andra yrkeskategorier blir bättre på att hantera hivfrågor i yrkesutövandet.
- Vi bidrar till sekundärprevention av hiv

Noaks Arks vision är att utifrån ett helhetsperspektiv på hivproblematiken och med hjälp av professionellt utformade preventiva och stödjande insatser som bygger på evidensbaserade metoder.

Operativa delmål

Målet för Noaks Arks stödverksamhet är att öka det psykosociala välbefinnandet, den psykiska hälsan och livskvaliteten hos personer med hivinfektion och deras familjer genom emotionella, sociala och praktiska stödinsatser samt psykoterapeutiska interventioner och andra jagstärkande insatser. Noaks Ark har för avsikt att verka för rehabilitering av personer med hivinfektion, säkerställd livskvalitet hos personer med hivinfektion samt sekundärprevention av hiv. De rådgivande och terapeutiska insatsernas mål är även att hjälpa personer med upprepat, ofta tvångsmässigt, riskbeteende att omsätta kunskap om hiv i praktiskt handlande.

Noaks Ark ska bidra till att öka kunskapen om hiv/aids ur ett medicinskt, psykosocialt och samhälleligt perspektiv genom grundläggande och fördjupad utbildning, information, handledning, individuell rådgivning, psykoterapeutiska interventioner samt produktion och distribution av informationsmaterial. Noaks ark har för avsikt att verka för primärprevention av hiv och andra STI samt att arbeta mot stigma och diskriminering av personer med hivinfektion.

Handledning anordnas på arbetsplatser inom t.ex. hälso- och sjukvården, flyktingverksamheter och kriminalvården i avsikt att minska rädslan för smittöverföring i samband med arbete kring hivpositiva patienter eller intagna och förbättra deras psykosociala omhändertagande.

VÅR STRATEGI

Noaks Arks grundläggande strategi kommer till uttryck i en operativ modell som sammanlänkar primär- sekundärpreventivt arbete, informations- och utbildningsinsatser, personlig rådgivning, emotionellt, socialt och praktiskt stöd och samhällelig attitydpåverkan i avsikt att begränsa hivspridning och dess konsekvenser för individen och samhället.

Noaks Ark planerar sin verksamhet på basis av en årligen reviderad analys av omvärldsfaktorer och intern organisatorisk kapacitet. Utgångspunkten för verksamhetsplaneringen utgörs av det aktuella epidemiologiska läget, *Nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar* och motsvarande regionala och lokala planer.

Evidensbaserad verksamhet

Verksamheten utvecklas kontinuerligt genom att vi följer både den naturvetenskapliga och beteendevetenskapliga forskningen på området hiv/aids. Vi följer upp och utvärderar verksamheten fortlöpande och arbetar med utgångspunkt från ett evidensbaserat förhållningssätt till hivinformation och stödverksamhet. För informationsverksamhetens del innebär detta att de fakta som förmedlas av Noaks Ark alltid ska vara baserade på vetenskapliga data. För stödverksamhetens del innebär detta att de metoder som används i den terapeutiska verksamheten har påvisats vara effektiva och att den terapeutiska verksamheten endast bedrivs av kompetenta medarbetare.

Metodutvecklingen av stödverksamheten för hivpositiva och närstående har utmynnat i en evidensbaserad verktygslåda av interventioner som idag är gemensam för alla Noaks Ark-föreningar i landet. Noaks Ark använder konsekvent metoder som enligt befintlig forskning är verksamma. I enlighet med denna princip bedrivs verksamhet även i form av sociala aktiviteter, i upprepade sessioner och som *Peer Education*. Ett kognitivt förhållningssätt genomsyrar både det stödjande och det preventiva arbetet, vilket kommer till uttryck i kunskapsspridning, personlig rådgivning och terapeutiska insatser.

Metodutvecklingsprojekt

Mycket av det psykosociala stödarbete som bedrivs i kölvattnet av hivepidemin handlar om enskilda människors varierande förmåga att skydda sig själva och andra mot smittan. Ändå är forskningen om de psykologiska faktorer som leder till riskbeteende otillräckligt kartlagda för att systematiskt utveckla bättre metoder i arbetet för att hjälpa individer med stor sårbarhet för hivsmitta.

Noaks Ark har ett långsiktigt mål att ytterligare fördjupa verksamhetens fokus på evidensbaserade metoder för prevention och stödverksamhet. Som ett led i detta arbete ser vi fram emot att under 2011 fortsätta vårt forskningsprojekt tillsammans med Uppsala Universitet. Studien avser området psykosocialt stödarbete riktad till personer med upprepat riskbeteende i avsikt att bidra till metodutveckling på området hivprevention. Projektets mål är att nå fördjupad insikt i bakgrundsfaktorer för upprepat högriskbeteende hos hivpositiva och hivnegativa individer. Metoden är att relatera patienternas självbild, riskbeteende och

anknytning till attityder och beteenden. Genom en kulturell analys studeras också uppfattningar kring religiositet, skam och stigmatisering.

Prioriterade målgrupper

Noaks Ark ser årligen över vilka målgrupper som verksamheten bör prioritera för att på ett effektivt sätt rikta in verksamheten. De primära målgrupperna utgörs av individer till vilka organisationen erbjuder stödjande, rådgivande och informativa tjänster. Verksamheter som riktas till de sekundära målgrupperna har till uppgift att stödja organisationens övergripande mål av förebyggande av hiv och ökat välbefinnande bland hivpositiva och närstående. För verksamhetsåret 2011 prioriterar vi verksamheter som vänder sig till

Primära målgrupper:

- hivpositiva och närstående
- hivpositiva och hivnegativa individer med högriskbeteende
- män som har sex med män
- migranter från länder hög hivprevalens
- intravenösa missbrukare med partners
- utlandsresenärer

Sekundära målgrupper:

- personal inom skolväsendet, hälso- och sjukvården, socialtjänsten, missbruksvården, flyktingmottagandet och kriminalvården
- medier
- politiker och beslutsfattare
- allmänheten

Uppföljning

Noaks Arks utbildningar och föreläsningar utvärderas med hjälp av enkäter avseende (1) kvalitet i form av ökad kunskap och insikt i hivproblematik, (2) i hur stor utsträckning deltagare bedömer att de har användning av kunskapen, (3) föreläsarens skicklighet, (4) informationsmaterialets relevans och kvalitet samt (5) service och praktiska arrangemang i samband med aktiviteterna. Enkäterna kompletteras med stickprov med en kvalitativ, uttolkande ansats.

Hivpositivas förväntningar på stödverksamhet jämförs med klienternas upplevelse av hur väl verksamheten mött deras behov med hjälp av (1) fokusgrupper och (2) enkäter med en kvantitativ ansats. Den terapeutiska processen utvärderas individuellt i dialog med klienten under och efter terapin. Under terapins gång används forskningsbaserade skattningsformulär för att utvärdera behandlingsframgång. Terapins effekt på längre sikt utvärderas i samband med de uppföljande terapeutiska sessioner som sker tre och sex månader efter avslutad terapi.

Programutveckling

Noaks Ark har byggt upp en samlad verksamhet bland migranter från högendemiska länder. Migrantprogrammet drar fördel av en organisationsintern och extern samverkan mot det gemensamma målet att öka hälsan bland migranter genom preventiva och stödjande insatser. Den intensifierade verksamheten bland migranter har bidragit till att vitalisera organisationen och skapat en vidgad kontaktyta med den för oss viktiga målgruppen.

Noaks Ark planerar att under den kommande treårsperioden även utveckla särskilda program som vänder sig till män som har sex med män och intravenösa missbrukare med partners.

Programmen planeras att dra fördel av en organisationsintern och extern samverkan på motsvarande sätt som ovan beskrivna migrantprogram. Vi vill också utveckla våra metoder att nå manliga utlandsresenärer som besöker Asien, i synnerhet Thailand, i avsikt att minska antalet semesterrelaterade hiv/STI-fall i gruppen.

Paradigmskiftet mot målgruppsinriktade program erbjuder Noaks Ark ett tillfälle att utveckla organisationens interna planerings- och uppföljningsprocesser. De enskilda programmens mål skall i möjligaste mån vara

- specifika i tidsåtgång, kostnader, kvalitet, kvantitet och frekvens
- mätbara med hjälp av integrerade rutiner för insamling av data om verksamhet och resultat
- både aktivitets- och effektinriktade
- utformade och förankrade i hela organisationen i avsikt att nå effektiv målkongruens mellan utförande individ och kollektiv
- planerade med utgångspunkt från den nationella och de regionala handlingsplanen för hiv/STI i avsikt att nå målkongruens mellan organisation och uppdragsgivare.

AKTIVITETER 2011

Verksamheten är öppen för alla oavsett kön, sexuell läggning eller etniskt ursprung. Till oss kommer människor som har hiv, är närstående, känner oro för hiv eller behöver lära sig mera. Noaks Ark har en unik möjlighet att ge individen stöd utifrån ett verkligt och vardagsnära helhetsperspektiv. En person kan komma för enskilt samtal, social samvaro, terapi, handledning, rådgivning eller utbildning.

För personer med utländsk härkomst är det särskilt värdefullt att Noaks Ark representerar det civila samhället. Män som har sex med män som inte identifierar sig med gaykulturen kan också ha lättare att ha kontakt med en organisation som vänder sig till alla sårbara grupper.

Stödverksamhet

Noaks Ark ger stöd och information till både hivpositiva och närstående. På Noaks Ark kan man träffa andra personer med hiv för att utbyta erfarenheter eller bara känna samhörighet utan hemligheter kring hiv. Stödverksamhetens grundtanke är att varje individ är unik och skall ges förutsättningar utifrån sina egna villkor att leva ett värdigt liv med hiv och att leva så normalt som möjligt i samhället. Tyngdpunkten ligger på jagstärkande insatser, vilka tjänar som komplement till de insatser som erbjuds av kommuner och landsting.

På Noaks Ark möter vi människor som varit eller är missbrukare av narkotika, män som har sex med män och heterosexuella, infödda svenskar och migranter. Vi försöker tillgodose varje individs behov på deras villkor och utifrån deras bakgrund och livssituation med målet att främja välbefinnande och god livskvalitet för individer och samtidigt skapa förutsättningar för hivpositiva att ta personligt ansvar för sin hivinfektion.

Vi kan erbjuda praktiskt och emotionellt stöd i en trygg miljö. Man kan delta i olika aktiviteter och få stöd och råd enskilt eller i grupp. Vi erbjuder terapi av legitimerade psykoterapeuter, massage av diplomerad massör, fotvård, må bra-helger och familjeläger. Vi anordnar utbildningar och föreläsningar i ämnen som känns angelägna för hivpositiva och närstående.

Psykoterapi och stödsamtal

Samtal och rådgivning planeras att ske via telefon, via bokade eller spontana samtal i eller utanför Noaks Arks lokaler. Att vara anonym initialt är alltid en möjlighet. Terapeutiska och jagstärkande samtal har i regel fokus på den hivpositives förändrade livssituation, återgång till arbetslivet, information om kombinationsbehandlingarnas för- och nackdelar, valet att påbörja medicinbehandling för hiv eller inte, existentiella frågeställningar, relationsproblematik, sex, lust/olust, livskvalitet, sorg och begränsningar på grund av hiv.

Krisintervention kommer att erbjudas i samband med beskedet om att man smittats med hiv och en tid därefter, men ibland även vid påbörjan av medicinsk behandling eller andra viktiga ställningstaganden i livet. Kognitiv terapi, i regel i form av korttidsterapier, kan ge redskap att gå vidare. Exempel på problem är depressioner, ångest och svårigheter med relationer.

Noaks Ark kommer också att erbjuda andra typer av strukturerade stödsamtal till personer med hiv, deras närstående och personer med ökad risk för hivinfektion. Samtalen kan handla om exempelvis sexualitet, föräldraskap, önskan om att bilda familj, oro inför hivtestning, lagstiftning eller etiska frågor kring hiv och relationer. Vi kommer att erbjuda samtalsterapier och andra stödsamtal både individuellt och för par med hivproblematik.

Personer med högriskbeteende eller hälsoångest

Noaks Ark kommer att erbjuda psykoterapi även för den som är hivnegativ. I dessa fall handlar det om personer som har svårt att bryta ett riskbeteende och som gång på gång utsätter sig själv för hivrisk. Vi kommer att annonsera på internetsidor där många kontakter för sexuella relationer knyts, erbjuda stödjande samtal och vid behov erbjuda korttidsterapier. Hivpositiva och -negativa med högriskbeteende kommer att ges företräde för kognitiv psykoterapi.

Psykoterapeutiskt stöd kommer också att erbjudas till personer vars hälsoångest kan anses vara hivrelaterat och så svår att den blivit emotionellt, socialt och relationsmässigt funktionsnedsättande.

Samtalsgrupper för invandrarmän

För män med utländsk bakgrund planerar vi egna samtalsgrupper med syftet att informera om hiv och diskutera STI- och säkrare sex-frågor med utgångspunkt från deras egna behov. Ämnen som berörs är bland annat föreställningar om manlighet, jämställdhet mellan könen, homosexualitet, skillnader i moralbegrepp i Sverige och andra länder. Hivprevention och ett tydligt integrationsperspektiv utgör basen för aktiviteterna som vi ser fram emot att utveckla i samverkan med organisationer som kan erbjuda nya arenor för våra samtalsledare.

Samtalsgrupper för homo- och bisexuella hivpositiva män

Samtalsgrupperna för hivpositiva MSM syftar till att träffa andra i liknande situation, bidra till sekundärprevention av hiv/STI och till att stärka de hivpositivas självkänsla i HBTQ-kulturen, där en allt tydligare social segregation är i färd med att utvecklas mellan hivpositiva och hivnegativa. Med hjälp av en samtalsledare diskuterar gruppen kring gemensamma teman. Erfarenhetsutbytet mellan deltagarna visar på alternativa sätt att hantera sin livssituation.

Stödsamtal till missbrukare och partners

Vi kommer att fortsätta erbjuda kognitiv psykoterapi och stödsamtal till hivpositiva missbrukare med partners. Stödsamtal och terapi erbjuds även individuellt. Under 2011 kommer Noaks Arks stöd- och preventionsprogram att vidareutvecklas för gruppen. Information om detta program ska också spridas till socialtjänst, missbrukarvård och andra samarbetspartners.

Noaks Ark kommer att erbjuda utbildning för personal inom missbrukarvården, häkten och fängelser, och dela ut informationsmaterial för interner. Riksförbundet kommer att fortsätta det opinionsbildande arbetet för att öka tillgängligheten av sterila kanyler antingen genom apoteksförsäljning eller genom sprututbytesprogram.

Under 2011 kommer ytterligare insatser för att nå intravenösa missbrukare att prioriteras.

Samtalsgrupper för kvinnor med hiv

Samtalsgrupper och en studiecirkel för hivpositiva kvinnor i syfte att ge kvinnorna redskap att hantera ett liv som kvinna och hivpositiv utifrån teman som medicinering och biverkningar, kroppsförändringar, barn, mödraskap och familj, kärlek, relationer, sexualitet och när/hur berätta för andra om sin hivinfektion.

Ungdomsgruppen

Syftet med gruppen är att erbjuda ungdomar med hiv en mötesplats för människor i liknande situation och att stärka självkänslan hos deltagarna. Gruppen, som även inkluderar ungdomar som själva inte har hiv men som kommer från familjer med hivproblematik, kommer att själv initiera verksamheter, då syftet är också att möjliggöra för deltagarna att själva inventera särskilda behov av stöd hos ungdomar som berörs personligt av hiv.

För många unga med hivproblematik handlar hiv om att kunna känna att man obehindrat men ansvarsfullt kan leva ett rikt socialt liv med andra unga. Det kan därför vara värdefullt att knyta ett socialt nätverk med andra ungdomar med Noaks Ark som bas och finna trygghet i detta. Vi planerar även särskilda förfestfredagar för ungdomarna på Arken.

Familjer med hivproblematik

Noaks Ark kommer att erbjuda familjerådgivning i syfte stödja familjer där någon familjemedlem är hivpositiv. Med hjälp av särskild reproduktiv rådgivning avser vi att hjälpa hivpositiva att skydda partnern från infektionen och lindra det sexuella trauma som hivinfektionen kan medföra. Många samtal handlar om att bilda familj och att skaffa barn. Vi kommer även att erbjuda systemisk familjeterapi för familjer som behöver extra hjälp med att tillsammans tala om relationerna sin familj och släkt.

Den förälder som lever med hiv påverkas på olika sätt. Detta beroende på hur länge man varit smittad, den fysiska hälsan, upplevelsen av skam eller oro kring infektionen, om man medicineras eller inte. I många fall påverkas barnen både direkt och indirekt genom föräldrarnas oro och att de bär på en hemlighet. Familjesamtal erbjuds därför även i stödande syfte till barnfamiljer där en eller bägge föräldrarna är hivpositiva och med målet att hjälpa familjen att prata om det som är svårt kring hiv.

De föräldrar som väljer att berätta för sina barn kan få stöd genom familjesamtal på Noaks Ark. Samtalen syftar till att ge saklig information och att avdramatisera stigmat kring hiv. Barnen

och ungdomarna måste också ges möjlighet att bearbeta den information de fått och att ställa nya frågor under flera samtal.

Även de familjer där föräldrarna tidigt valt att tala med barnen kan behöva stöd för att barnen ska kunna uttrycka de frågor och den oro de eventuellt har. Genom familjesamtalen vill vi bidra till att öka välbefinnandet och återskapa förtroendet i familjerna. Målet är att kunna erbjuda alla de familjer som så önskar stödsamtal inom två veckor.

På Noaks Arks familjeläger ges tillfällen att prata öppet om hiv och koppla av med fritidsaktiviteter. Genom lägren informerar vi om hiv och kan föra samtal med deltagarna under trygga former. Boendet är enkelt i internatform och deltagarna lagar en del av maten själva tillsammans med personal. Vi inkluderar föreläsningar om hiv på en nivå som passar alla åldrar. Därefter planeras samtalen om hiv ske naturligt och spontant i den vardagliga miljön under andra aktiviteter och övrigt umgänge. Den primära målgruppen är barn och ungdomar i olika åldrar tillsammans med sina föräldrar, men även ensamstående hivpositiva är välkomna i mån av plats.

Sociala aktiviteter

Det sociala programmet syftar till att bryta isolering, möta andra i samma livssituation, skapa trygghet i relation till sig själv och omgivningen. Hos oss kan den som är hivpositiv eller närstående träffa andra i samma situation, få hjälp och råd, tala om sin oro eller bara ta del av gemenskapen. Vi kan erbjuda praktiskt och emotionellt stöd i en trygg miljö och möjlighet att delta i olika aktiviteter.

Det sociala programmet syftar även till att förflytta fokus från sig själv, öppna en dialog med andra med samma livsproblematik och skapa trygga förutsättningar för att ta steget ut till samhället. Vid aktiviteter utanför Noaks Arks lokaler skapas informella kontakter på ett naturligt och otvunget sätt. Hivpositiva som av olika anledningar inte vill eller kan besöka Noaks Ark erbjuds besök utanför lokalerna eller i hemmet. I synnerhet bland migranter räknar vi med att verksamhet kommer att bedrivas i form av hembesök.

Praktisk hjälp i form av hjälp i hemmet kommer att kunna ske i form av kamratstöd och med insatser av volontärer. Stöd kan även ske i form av medföljare till läkare, myndigheter mm. Tillsammans med den hivpositive kan olika former av möten initieras såsom nätverksmöten, tjänstemannamöten, möten på socialbyrå och andra instanser.

Genom studieresor planerar vi att verka för erfarenhetsutbyte mellan hivpositiva och deras organisationer i andra länder. Tack vare ett utbyte av kunskap och erfarenheter får de hivpositiva ett vidgat perspektiv på den egna livssituationen.

På måndagskvällar anordnar vi gemensamma kvällar för hivpositiva och närstående då gästerna själva organiserar en gemensam måltid, samkväm och aktiviteter.

Dagverksamhet, måltider och storhelger

Den öppna verksamheten som främst bedrivs dagtid bidrar till gästernas upplevelse av regelbundenhet och kontinuitet. Dagverksamheten inbegriper ett flertal aktiviteter som planeras i samråd med besökarna och terapeuterna. Syftet är att möjliggöra social samvaro och möten, göra verksamheten lättillgänglig samt borga för kontinuitet. Kontinuitet, regelbundenhet och lättillgänglighet utgör grunden i allt psykosocialt arbete.

Luncher och middagar möjliggör social samvaro och skapa utrymme för möten mellan människor med liknande bakgrund. De tjänar också som en introduktion till stödverksamheten.

Gemensamma måltider ökar det psykiska och fysiska välbefinnandet, bryter social isolering och utanförskap. För många invandrare tjänar gemensamma måltider ett mer otvunget sätt att få kontakt med verksamheten.

Storhelger är tillfällen då känslor av socialt utanförskap kan göra sig särskilt påmind. Noaks Ark kommer att håller öppet för hivpositiva firande under storhelgerna Påsk, Midsommar och Jul. Gemenskapen ökar det psykiska och fysiska välbefinnandet i gruppen och bidrar till att bryta social isolering.

Rehabilitering för arbete eller studier

Med hjälp av arbetslivsrådgivning och samtal, på konsultbasis, hjälper Noaks Ark hivpositiva ut till ett liv i samhället genom praktiskt stöd i samband med att man söker arbete eller studier. Målgruppen är hivpositiva som är arbetslösa och aktivt arbetsökande eller som har sjukersättning och vill pröva sin arbetsförmåga, alternativt börja studera. Hivpositiva som upplever att de har problem på sin arbetsplats på grund av sin hivstatus eller vill byta yrke erbjuds rådgivande samtal och handledning på arbetsplatsen.

Syftet med verksamheten är att stärka de hivpositivas egna resurser och att arbeta för hivpositivas rätt till delaktighet i samhället på lika villkor. Stödverksamhetens personal är väl insatt i frågor som rör hiv och här kan man vara öppen med sin hivstatus även om man valt att inte vara det i andra sammanhang. Därmed utgör verksamheten ett extra stöd och ett komplement till den service som ges av till exempel Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, vilka Noaks Ark även erbjuder utbildning.

Det arbetslivsinriktade stödet utgår från individens specifika utgångsläge, behov och önskemål. Insatserna innefattar bland annat stöd i kontakten med myndigheter, information om regelverk, rättigheter och skyldigheter på arbetsmarknaden, vägledning kring studie- och yrkesval samt praktisk hjälp med att skriva ansökningar.

Fysiskt välbefinnande och friskvård

I syfte att öka hivpositivas fysiska välbefinnande, erbjuda en mötesplats för hivpositiva, stärka självkänslan och skapa ett tillfälle att prova på alternativa terapiformer kommer vi att anordna s.k. Kropp och själ-arrangemang i och utanför Noaks Arks lokaler.

Noaks Ark kommer att erbjuda hivpositiva klassisk massage och fotvård. Vi kommer även att fortsätta verka för ökad hälsa och välbefinnande genom att organisera och subventionera friskvårdsaktiviteter bland hivpositiva. Här samverkar vi med andra organisationer inom området hälsa och idrott.

Friskvård kommer även att lyftas fram under återkommande temakvällar för hivpositiva. Under särskilda kurser i s.k. *Mindfulness*, eller "medveten närvaro" lär sig deltagarna en metod för stressreduktion. Studier tyder på att patienter med stressrelaterad ohälsa i form av depressioner eller kroniska smärtförmimmelser kan nå minskade symtom, förbättrad livskvalitet och större känsla av välbefinnande då de utövar *mindfulness*-tekniken.

Juridisk konsultation

Noaks Ark erbjuder hivpositiva juridiska konsultationer med jurister som är väl insatta i hivfrågor. Vi kommer under 2011 att utöka stödet till att även omfatta en jurist med kompetens i migrationsfrågor. Vi kommer även att anordna utbildning i hiv och den svenska lagstiftningen.

Hivinformation och utbildning

Vederhäftighet i all hivupplysning utgör basen för Noaks Arks informationsverksamhet. Riksförbundet har en särskild tjänst som bevakar aktuell natur- och beteendevetenskaplig forskning, sammanställer ett periodiskt elektroniskt nyhetsbrev och samlar aktuell data i samband med att utbildnings- och stödverksamheterna, i alla lokalföreningarna, eller telefonrådgivningen får förfrågningar som kräver uppdaterad information. Genom att konsekvent inkludera hivpositiva och närstående i verksamheten kan Noaks Ark erbjuda insiktsfull undervisning om hivproblematikens psykosociala aspekter. Kännetecknande för Noaks Arks utbildningar är:

- Noggrannhet i faktainnehållets vederhäftighet.
- Förmedling av data från aktuell hivforskning på ett sätt som mottagaren oavsett bakgrund förstår.
- Fördjupad förståelse för epidemins psykosociala konsekvenser, då Noaks Arks erfarenheter av stödverksamhet kommer till uttryck i informations- och utbildningsverksamheten.
- Insiktsfull förmedling av hivepidemins verklighet i Sverige och andra länder.

Vårt utbildningsprogram är uppdelat i ett fast kursprogram med ett antal återkommande kurser och föreläsningar samt handledningsuppdrag som läggs upp i samverkan med uppdragsgivaren.

Noaks Ark har lång erfarenhet av att använda expertkunskapen om hiv/aids till pedagogisk hivinformation i form av utbildningar, handledning, informationsmaterial och telefonrådgivning. Alla utbildningar utvärderas genom enkäter eller genom intervjuer och utifrån dessa utvecklas verksamheten kontinuerligt.

Under 2011 kommer våra skräddarsydda utbildningar att vända sig till bland andra hivpositiva, närstående, personal inom socialt arbete, hälso- och sjukvården samt kriminalvården, Migrationsverkets personal, skolpersonal och homo/bisexuella män.

Vi kommer även att samarbeta med andra organisationer. Det ökande antalet migranter med hiv innebär att vi vill fördjupa vårt mångåriga samarbete med organisationer med afrikansk anknytning.

Utöver nedan beskrivna insatser i form av uppsökande verksamhet och målgruppsanpassade utbildningar kommer vi att stå till tjänst med studiebesök, föreläsningar, studiedagar och kurser på uppdrag.

Utbildning för hivpositiva och närstående

Många hivpositiva upplever att den information man fått i samband med läkarbesök inte skapat tillräcklig insikt om sjukdomen, dess behandling och smittvägar. Noaks Ark kommer att erbjuda återkommande utbildningar där man förutom ovanstående även berör aspekter som självkänsla, att berätta om sin infektion till vänner och närstående och i samband med sexuella kontakter, säkrare sex och lust.

Vi kommer även att erbjuda hivpositivas syskon, föräldrar, partner, vänner och nära arbetskamrater utbildning i form av helgkurser som ger deltagarna kunskaper om viruset, behandlingens möjligheter och begränsningar, smittvägar och psykosociala aspekter på hiv.

Män som har sex med män

Vi kommer att fortsätta med riktade och preventiva insatser till män som har sex med män. Noaks Arks informatörer kommer att gå ut med informationsmaterial till gaybarer och diskotek. Vi kommer att använda särskilt informationsmaterial och fortsätta vårt samarbete med företagen Patricia och Kolingsborg i form av återkommande temakvällar med hivinformation, insamling och kondomutdelning. Särskild säkrare sex-rådgivning och hivutbildning kommer att erbjudas och en egen hemsida som vänder sig till målgruppen kommer att erbjuda anpassad information, hänvisning till hjälp och möjlighet att beställa gratis kondomer.

Vi kommer att kommunicera via tidningar och webbsidor som är populära i denna grupp. Våra informatörer kommer att finnas tillgängliga på gaykryssningar med hjälp, råd, information och kondomer. Noaks Ark Direkts anonyma rådgivning kommer att marknadsföras särskilt gentemot gruppen.

Noaks Ark kommer att samarbeta med MENA (Middle East and North Africa) och Arabiskt initiativ i form av utbildning och handledning av deras telefonrådgivare. Rådgivarna vänder sig bl.a. Till MSM från Nordafrika och Mellanöstern.

Medlemmar i kontaktsajter på internet erbjuds hivutbildning och upprepade gruppsamtal under ledning av en terapeut. Syftet är att dessa early adaptors ska kunna ha en roll som kunskapspridare och inspiratörer för andra.

Ungdomar och unga vuxna

Genom fortsatt samarbete med RFSU Stockholm i form av utbildning av skolinformatörer i hivkunskap vill vi bättre leva upp till förväntningarna på undervisning i samlevnad och hiv. Ungdomar och skolelever deltar i studiebesök och föreläsningar på Noaks Ark. Hjälp för skolarbeten kan också erbjudas. Noaks Ark Direkt svarar på många frågor från ungdomar och unga vuxna. Under 2011 kommer Riksförbundet också att nydistribuera undervisningsfilmen *Att lämna rädslan*.

Under året avser Noaks Ark Stockholm att arrangera en skolkonferens för att uppmärksamma hiv och aids i skolan.

Utlandsresenärer

Utlandsresenärer utgör en väsentlig andel av de påringande på Noaks Ark Direkt. Personer som utsatt sig för hivrisk i utlandet får information, stöd och hänvisas ofta till en testmottagning. Vi kommer även att kunna föreslå testning i den egna mottagningen på Noaks Ark.

Majoriteten av dem som smittats i samband med utlandsvistelse utgörs av migranter som är bosatta i Sverige och MSM som besökt europeiska storstäder. Preventiva insatser till migranter och MSM är därför samtidigt det effektivaste sättet att nå riskutsatta utlandsresenärer. Noaks Arks särskilda program bland migranter beskrivs under rubriken *Programmet för migranter från högendemiska länder*.

Utöver dessa grupper behöver insatser göras för att främst nå ensamstående män som reser till Asien, framför allt till Thailand. Under 2011 kommer vi att kontakta resebyråer och erbjuda deras personal utbildning. Vi kommer också att ta fram informationsmaterial som kan tryckas i diskret format, lätt att distribuera till resenärer. Samarbete planeras med de stora flygplatsernas

valutahandlare i form av informationsmaterial och kondomer som finns tillgängliga i samband med valutaväxling. Informationsaffischer kommer att distribueras till vaccinationscentraler.

Kursutbud

Grundutbildningar i hivkunskap

Noaks Ark kommer att fortsätta med att erbjuda allmänheten grundläggande utbildning i hiv och andra STI. Kurserna belyser sjukdomarna ur ett medicinskt, samhälleligt och psykosocialt perspektiv och ger deltagarna fördjupad kunskap om epidemiernas dynamik, smittvägar, smittsamhet, säkrare sex-tekniker och psykologiska aspekter på att skydda sig själv och andra mot sexuellt överförbara infektioner.

Hiv och global utveckling

Under en periodiskt återkommande kurs som omfattar två heldagar om hiv ur ett utvecklingsperspektiv sätts fokus på hur hiv påverkar individen och samhället i låg- och medelinkomstländer med särskild tyngdpunkt på mekanismerna bakom social stigmatisering och diskriminering.

Prata sex och hiv i skolan

Kursen anordnas regelbundet för skolpersonal och ger basfakta om hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar. Kursen som arrangeras i samverkan med RFSU Stockholm presenterar även metoder för samtal om sex och samlevnad med elever inom ramen för ett flertal ämnen i den svenska skolan.

Utbildning och samtal för MSM

Noaks Ark Stockholm kommer att anordna särskilda temadagar med fokus på sexuell hälsa och relationer för MSM i avsikt att öka insikten om sjukdomarnas epidemiologiska dynamik, kunskapen om smittvägar och ge fördjupade färdigheter i säkrare sex. Dagarna innehåller seminarier, diskussionsgrupper och sociala aktiviteter.

Hiv och socialt arbete

Noaks Ark kommer att anordna särskilda kurser om hiv för personer som arbetar inom den sociala sektorn. Utbildningarna syftar till att öka deras färdigheter och kunskaper i mötet med hivpositiva klienter och med personer i hög risk för att exponeras för hiv. Utbildningarna behandlar även sociala konsekvenser av hivepidemin samt diskriminering och social utsatthet bland hivpositiva.

Hivkunskap för vårdpersonal

Genom särskilda utbildningsdagar vill vi erbjuda personal inom hälso- och sjukvården att uppdatera sina kunskaper i hiv/aids. Genom den periodiskt återkommande utbildningen vill vi bidra till att hivpositiva bemöts med respekt inom vården och att de som i sitt arbete kommer i kontakt med människor som vill hivtesta sig, framför allt inom primärvården och mödravården, har tillräckliga kunskaper för uppgiften. Kursen tar bl.a. upp hivtestningens roll i epidemibekämpningen, testmetoder, testrutiner, gällande lagstiftning, hivrådgivning samt bemötande och stöd. Vi kommer också att föreläsa inom ramen för sjuksköterske- och undersköterskeutbildningar, vilka anlitar Noaks Ark för utbildning i hiv/aids.

Utbildning för kriminalvården

Utbildningsdagar för kriminalvårdens personal syftar till att hjälpa personalen att möta hivproblematiken bland kriminalvårdens klienter på ett professionellt sätt och bidra till att klienterna får bättre stöd och information samt indirekt verka för hivtestning och ökad hygien i samband med injektionsmissbruk och sexuellt umgänge.

Utbildningar för Migrationsverket

Noaks Ark och Migrationsverket genomför inom ramen för ett EU-projekt en omfattande utbildningsåtgärdsplan för Migrationsverkets personal. Utbildningarna syftar till att rusta verkets personal med tillräckliga kunskaper för att hantera hivproblematik i samband med asylärenden. Kurserna kommer att vända sig till handläggare och beslutsfattare som arbetar med asylprövning och mottagning. Inom projektet utbildas även interna hivspecialister inom Migrationsverket som fungerar som kontaktpersoner rörande hiv. Dessa ska även säkra att verkets personal framgent får utbildning och kompetens kring hiv.

Konferens

Under 2011 planeras en konferens med temat risk, riskbeteende och sårbarhet. Syftet med denna konferens är att diskutera frågor kring risk och riskbeteende. Ett riskbeteende behöver inte nödvändigtvis innebära att personen löper en risk att smittas av hiv. Konferensen kommer vidare att ha en mångkulturell inriktning.

Infotek och informationsmaterial

Noaks Arks infotek erbjuder allmänhet, vårdpersonal, journalister, skolpersonal och elever tillgång till informationsmaterial om hiv/aids och andra sexuellt överförbara infektioner. Infoteket stödjer Noaks Arks utbildningsverksamhet med material som kompletterar kurser och föreläsningar. Olika målgrupper har skiftande behov av hivinformation och därför distribuerar Noaks Ark informationsmaterial som producerats av ett flertal organisationer och myndigheter.

Under 2011 inventeras vilka behov som finns i de olika lokalföreningarna för att sedan kunna samordna produktion, distribution och kostnader för detta inom Riksförbundet. Riksförbundet och de sex lokalföreningarna kommer också att ta fram nya presentationsbroschyrer om Noaks Ark, både på svenska och engelska, för att presentera och berätta om Noaks Ark-rörelsen i sin helhet. En särskild folder som beskriver stödverksamheternas metoder och utbud av tjänster kommer att distribueras till hivmottagningar och andra intressenter.

Internet

Hemsidan www.noaksark.org är en central del av Noaks Arks utåtriktade informationsarbete. Sidan administreras av Riksförbundet men Noaks Ark Stockholm, liksom de andra lokalföreningarna, använder den för att nå ut med information om sin verksamhet.

Politiker

Under 2011 ska vi att hålla fortlöpande kontakt med politiker inom kommun och landsting och arrangera skraddarsydda politikerseminarier. Särskilda möten med verksamhetens primära anslagsgivare anordnas regelbundet. Alla ledamöter i Stockholms landstings- och kommunfullmäktige (Stockholms stad) kommer också att få regelbunden skriftlig information.

Internationella aidsdagen

Under internationella aidsdagen kommer Noaks Ark Stockholm att ordna en konsert och föreläsningar i syfte att uppmärksamma hivproblematiken hos allmänheten och lyfta frågan hos beslutsfattare och i medier.

Migranter från högendemiska regioner

En väsentlig andel av dem som har hiv i Sverige härrör från länder med hög hivprevalens, framför allt södra och östra Afrika. Även majoriteten av den smitta som sker i samband med tillfälliga utlandsvistelser diagnostiseras i denna grupp. Därför har Noaks Ark byggt upp ett särskilt program som samlar olika delar av vår verksamhet i en ansats att ge särskilt stöd till migranter från högprevalenta regioner med det övergripande målet att öka hälsan bland migranter genom preventiva och stödjande insatser. Delar av arbetet samordnas av Riksförbundet så att alla lokalföreningar kan ta del av programmet. För att nå målet har ett brett metodutvecklingsarbete pågått i avsikt att

- etablera kontakt med personer från högendemiska länder
- minska den sociala stigma som omgärdar hiv/STI i gruppen
- öka migranters kunskap om hiv/STI
- öka testningsfrekvensen bland migranter
- verka för tidigare behandling av hivinfektion hos dem
- erbjuda bättre stöd för migranter med hivinfektion

Frivilliga har rekryterats från en rad etniska grupper med skiftande kulturkompetens och språktillhörighet. Kampanjinformatörer och hivutbildare har utbildats. Informatörerna ambulerar i kampanjbilar och delar ut en mängd informationsmaterial och kondomer. Utbildare genomför större Get Tested Get Treated-föreläsningar. Många hänvisas till hivtestning och erbjuds enskild rådgivning eller stödsamtal. Under 2011 vill vi utöver fortsatt verksamhet enligt ovan fokusera på migrantgruppen genom att

- bedriva hivtestningsverksamhet i Noaks Arks lokaler i Stockholm
- intensivifiera vår samverkan med Migrationsverket och invandrarorganisationer
- medverka i Migrationsverkets introduktionsutbildningar i Stockholmsregionen, då detta forum ger oss möjlighet att nå asylsökande som anlänt till Sverige
- erbjuda hivutbildning till SFI-lärare

Samverkan med andra organisationer

Bland ideella och andra organisationer som Noaks Ark planerar att samverka för att nå migranter från högendemiska regioner kan nämnas samtliga Flyktingmedicinska Center FMC och chefer på Avesina, Röda Korset Region Stockholm, Röda Korset flyktingcenter, Migrationsverket, SFI, Convictus, Kristna och Muslimska ledare samt församlingsansvariga i centrala Stockholm, Hiv-Sverige, Stockholms Universitets Studentkår, Vårdförmedling för papperslösa, Oasen, Diakonia, Afrikanska Ambassader SADEC, Karolinska Institutet, Karolinska sjukhuset, Uppsala Universitet, Södersjukhuset, AFRIS Afrikanska rådet i Stockholm, LAFA, SOKSO Somaliska kvinnor för integration, Somaliska kvinnor för fred i Scandinavien, NSUA, Café Respekt (mötesplats för afrikanska ungdomar i Rinkeby), Rinkeby Folkets Hus, Burundier i Gävle och Sandviken, Sierra Leone föreningen, Action Plus Kongolesiska män i Stockholm, Somaliska Kulturföreningen i Botkyrka, SOSVEKO Solidaritet mellan Kongo och Sverige, Afrojam Afrikanska kultur föreningen, Liberia Dujar, Namibia Oshinjanga förening i Stockholm, Daary Murid föreningen kultur och religiösa frågor, Afrikanska systerföreningen, Sudanesisks nya organisationen i Sverige, NAV Nätverk för afrikaner i Vantör, UNIFEM, Sida, Gay Camp, Patricia och Thailändska föreningen.

Noaks Arks testmottagning

Även under 2011 kommer Noaks Ark att erbjuda hivtestning i sina lokaler i centrala Stockholm. Med mottagningen, som bedrivs i samarbete med Venhälsan, vill vi bidra till tidigare

diagnostisering och behandling bland migranter från högendemiska länder. Andra grupper som mottagningen vänder sig till är särskilt sårbara personer med uttalat och ofta upprepat riskbeteende, många gånger klienter till våra terapeuter eller telefonrådgivningen, samt personer som av andra skäl lider av svår oro för hiv.

Mottagningen är diskret placerad med egen ingång och i första hand kommer snabbsvarstester att utföras, vilket innebär att patienterna kan få testbeskedet omgående. Venhälsan har det medicinska ansvaret och bemannar mottagningen med personal som tar testerna. Noaks Ark bistår verksamheten med rådgivare som erbjuder information och stödsamtal. Mottagningen finansieras med ekonomiskt stöd från ett antal läkemedelsbolag.

Föreningsutveckling

En ny tjänst i organisationen är en halvtids föreningsutvecklare som ansvarar för information till och utbildning av Noaks Ark Stockholms medlemmar.

DEL I ETT NYBILDAT RIKSFÖRBUND

Noaks Ark Stockholm övertog den 1 januari 2011 ansvaret för den regionala delen av stiftelsen Noaks Arks verksamhet i Stockholmsregionen. De anslag som beviljas av Stockholms läns landsting och Stockholms stad utgör grunden för föreningens budget. Riksförbundet Noaks Ark har samma datum övertagit den rikstäckande verksamhet som Stiftelsen Noaks Ark drev. De lokala föreningarna är inom sin region ansvariga för stödverksamhet, information och utbildning, regionala insamlingsaktiviteter samt regional verksamhetsutveckling.

Riksförbundet å sin sida ansvarar för rikstäckande verksamhetsutveckling, strategisk planering och samordning, kommunikation, PR, Internet, fundraising och marknadsföring, opinionsbildning, samhällspåverkan, kapacitets- och kompetensutveckling, föreningsstöd, rikstäckande operativ verksamhet såsom Noaks Ark Direkt samt bevakning av hivforskning.

- Riksförbundet Noaks Ark har delat in landet i sju regioner:
- Norra Norrland
- Södra Norrland och Dalarna
- Mälardalen och Gotland
- Östergötland, Örebro och Värmland
- Västra Götaland
- Småland och Halland
- Skåne och Blekinge

Noaks Ark Stockholm svarar för arbetet inom Mälardalen och Gotland. I dagsläget är det endast Stockholms läns landsting och Stockholms stad, av de offentliga huvudmännen, som bidrar ekonomiskt till Noaks Ark Stockholm. Detta trots att föreningen har deltagare i stödverksamheten som är bosatta i andra län och kommuner i regionen. Under 2011 kommer därför samarbete och samverkan sökas med i första hand landstingen i Västmanland, Sörmland och Uppsala län. Ambitionen är att Noaks Ark i samverkan med respektive landsting ska utöka verksamheten kopplade till dessa tre län.

BUDGET 2011 FÖR NOAKS ARK STOCKHOLM

		Basbudget	Projektbudget	Totalbudget	Jämförelse föreg. år
Intäkter					
Medlemsavgifter		20.000			
Offentliga anslag		6.501.000			-1.040.000
Offentliga projektanslag			2.140.000		+840.000
Sponsring (testmottagning)			400.000		
Gåvor (ej öronmärkta)		200.000			
Övriga verksamhetsintäkter		346.000			
<i>Summa intäkter</i>		<i>7.067.000</i>	<i>2.540.000</i>	<i>9.607.000</i>	
Kostnader					
Personal	-7.627.000		-518.000		
Lokal	-1.891.000		-291.000		
Kontor	-672.000		-28.000		
Faktureras riksförbundet	+4.079.000	-6.111.000			
Information och kampanj		-246.000	-294.000		
Medlemsmöten		-20.000			
Café		-50.000	-25.000		
Sociala aktiviteter		-640.000	-785.000		
Testmottagning (laboratorietest mm)			-600.000		
<i>Summa kostnader</i>		<i>7.067.000</i>	<i>2.541.000</i>	<i>9.608.000</i>	
Periodens resultat		<i>+0</i>	<i>-1.000</i>	<i>-1.000</i>	